

Mezőgazdasági Népoktatás

XIV. évfolyam, 12. szám.

(GAZDASÁGI NÉPISKOLA)

Békéscsaba, 1929. december

A GAZDASÁGI SZAKTANITÓK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK HIVATALOS KÖZLÖNYE

Előfizetési díj: egész évre 8 pengő. Az előfizetési és hirdetési díjak a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete pénztárának Tűrkevére az 54.135 sz. csekkslán küldendők.

FELELŐS SZERKESZTŐ
NETZ FERENC

Megjelenik augusztus kivételével havonta. Szerkesztőség és kiadóhivatal: Békéscsaba, postafiók: 43. szám. — Az Egyesület tagjai a lapot tagdíjuk fejében kapják.

A lap kiadásáért felel: Netz Ferenc Békéscsaba. Kiadótulajdonos: a Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete, Kunszentmárton.

Figyeljünk és alkalmazkodjunk!

Irta: Krafcsik Gábor.

Véssük jól az emlékünkből nagy miniszterünk, gr. Klebelsberg Kunó legutóbbi megnyilatkozásainak egyikét: »Uj és erősebb szárnya nőtt az időnek, a vágatása szinte szédítő... Ebben a szédítő haladásban emberek, eszmék, egész ideológiák, könyvek, lekszikonok hihetetlen gyorsasággal avulnak el és akiben nem lesz meg valami bámulatos kulturális fogékonyság és befogadóképesség, azt a forgalom könyörtelenül félrelöki az élet országútjáról.«

Mi a tanulság e látónoki súlyos szavakból? Az, hogy közéletünknek iskoláinkat érintő kérdéseit e szavak megvilágításánál vizsgáljuk, hogy kavarogó közéletünk nyugtalan csapongásaiból idejében lássuk meg a ma problémáit és a mai munkásságunk ahhoz simuljon és azt szolgálja.

Tagadhatatlan, hogy közéletünk ma súlyosabb problémákkal van telítve, mint talán bármikor volt, viszont tagadhatatlan az is, hogy a panaszkodás, a fokozott igények előretolása minden időnek állandó velejárója volt. A különbség talán csak az, hogy a panaszokat és a panaszkodókat nem kísérte oly népes rajokban a tanácsadók és orvosolni szándékozók hatalmas tömege. Sok a társadalmi és gazdasági kuruzsló, de kevés az igazi orvos. Ezek az alapostolok nem számolnak azzal, hogy a fájó sebeknek nyitogatása és nyugtalanítása nem enyhíti a szenvedő fájdalmát, ellenben bizonyos nyugtalanságra izgatja a nagy tömeget is, aminek megnyilatkozása a munka és termelés iránti elkedvetlenedés. Közéletünket Trianon óta semmi olyan megrázkódás nem sújtotta, ami megindokolná a szinte óráról-órára emelkedő nyugtalanságot. Mindössze annyi történik, hogy Trianon fojtogató árja már beszívargott azon rétegekhez is, amelyek eddig Trianont inkább csak irredenta szindarabokból érezték és úgy vélték, hogy az ott elhullatott könnycseppjeikkel már levezekelték a multat és az ott lerótt beléptidjakkal lerótták már áldozataikat a jövő megváltására is.

A való az, hogy Trianon átkos szerződésai még életben vannak és hogy azoknak megsemmisítésére nem éppen elegendő a belső nyugtalan-

ság folytonos hánytorgatása és szítása. A jövőhöz való felkészülésnek nem azok az értékes apostolai, akik a tömegpanaszok és siránkozások főkéntoraivá szegődnek és a bajok okait és orvoslásait a kicsi hon határai között a jajveszékelésben keresik.

Azt hiszem, hogy jobb szolgálatot tennének a manák és a holnapnak is, ha az izgalmak csillapításával, a komoly munkakedv élesztgetésével igyekeznének tartani a lelket a békétlenekben, a csüggedőkben, a kishitűekben, hogy e nehéz időket átlábolhassuk, míg kálváriánk útja véget ér és visszavezet a régi Magyarországhoz.

Ugy vélem, hogy ma ember és intézmény munkájának értékét az szabja meg, hogy mennyiben járul hozzá kicsi nemzetünk ilyen erősítéséhez.

A gazdasági népiskolának ezt a nemzeterősítő képességét igazolta az idő, amikor annyi mellőzések dacára máig fenntartotta; ugyanezen idő napról-napra termeli a mai gazdasági népiskola gyönyörű új feladatait és a gazdasági népiskola akkor lesz méltó nagy hivatásához, ha idejében látja meg a sürgős közgazdasági szükségleteket és hivatalosan megállapított programját a ma szükséglete szerint csoportosítja, domborítja és színezi.

Ahogy innen, a gazdasági népiskola küszöbéről figyelem közéletünk hullámmását, itt-ott már örvénylését, úgy érzem, hogy a gazdasági népiskola mai tevékenységét befelé és kifelé három pillérre kell építeni: szeretet, tisztelet, munkásság. Szeretet, mely a sziveket melegíti, tisztelet, mely a lelket nyugtatja, munkásság, mely kenyeret ad.

A sorrendet a fontosság szerint szándékosan állapítom így meg, mert bár a mai nyugtalanságok okai túlnyomólag anyagi természetűek, a megelégedettség azonban nem csupán anyagi kérdés, sőt talán inkább a lélek önfegyelmzésének a kérdése. Miként a multban is voltak, ma is vannak elégedett zsellérek és elégedetlen ezerholdasok.

Ha a gazdasági népiskola eddig nem létezett

volna, a mai idő bizonyára életre hívta volna azt, mert olyan intézmény, mely egészen közvetlenül s a szükséges pedagógiai és gazdasági szak-képzettséggel és felkészültséggel szolgálja és erősíti azon nagy néptömegeket, melyeknek földhöz rögzített stabilitása adja egész nemzeti építményünk fundamentális erejét és megingathatatlanságát.

Egyensúlyi helyzetben lévő kettős feladatról van itt szó, melynek munkálása közben a gazdasági szakszerűség egy pillanatra sem nélkülözheti a főmegnevelésre alkalmas pedagógiai felkészültség biztosságát és szuggesztív erejét. Ez a kettős és mindkét irányban alapos felkészültség teszi alkalmassá a gazdasági népiskolát a tömeget lelkiileg nemesítő és gazdaságilag erősítő, izmosító munkára.

Az élő szeretet nemcsak hibákat, de a jó tulajdonságokat is látja embertársaiban. Sajnos, ma kicsiny hazánk határai között még a honfitársak is nemcsak ellenfelet, de ellenséget látnak egymásban. A tisztelet nemcsak egymás iránt nincs meg, de hiányzik nagyon hiányzik a kor és a tekintély iránt. Nagy hiba mind a kettő, mert ezek nélkül lelki önfegyelmesség el sem képzelhető; bizalom nincs. Önfegyelmesség nélkül pedig áldásos termelés sem folyhat. Ezer alkalma nyílik a gazdasági népiskolának arra, hogy immár féllábbal a való életben mozgó növendékeinek lelkét ilyen tartalommal telítgesse. A hétköznapi élet naponta nyújtja az alkalmas példákat e tartalomnak színezésére, élesztgetésére.

A gazdasági oktatás általános és tág keretei ma a szükség szerint szűkebb körre és túlnyomólag a helyi és napirenden szereplő kérdésekre összpontosítandók. Ez nem ellenkezik az általános utasítással, sőt természetes végrehajtása annak. A termelési kérdések ma a szántóföldről és

istállóból inkább a fehér asztalhoz vonultak és több vitatkozást produkálnak, mint gyakorlati kipróbálást. A gazdasági népiskola tehát a legértékesebb munkát végzi, amikor tevékenységének súlypontját a zárt, helyi vonatkozású szántóföldi, kerti stb. kísérletek beállítására helyezi, hogy a jelen és jövő generációját a vitatkozó és pénz pocsékoló fehér asztaltól visszazoktassa a kenyeret és sok örömet termő rőghöz.

Figyeljük a termelés helyi tényezőinek érvényesülését és a körülményeket, amelyek kedveznek érvényesüléseiknek. Az eredményt sohasem csak szemmel, de mindig pontos mérésekkel állapítsuk meg. Így gyűjtögetjük össze községeink részére az irányításhoz szükséges helyes adatokat.

Felbecsülhetetlen értéket szerzünk így és gazdáinkat sok csalódástól mentjük meg, de csakis ilyen módon. Sokszor és örömmel látjuk például, hogy a községben már sokan meg vannak győződve a műtrágyák előnyéről és a szemlélés szépen mutatja a hatást. Zöldebb, élénkebb, általában szebb a műtrágyázott vetés s a vita már csak akörül folyik, hogy a Rhenánia-foszfát, szuperfoszfát, vagy mésznitrogén lesz-e jobb. Pontos mérések után valamennyinél több ugyan a termés, de a műtrágya árát esetleg egyik sem térítette meg. Ugye, micsoda szép feladat megállapítani azt, hogy az adagolásnál, elhelyezésnél, vagy a talajművelésnél van-e a hiba?

Az ilyen esetek nagyon könnyen kapcsolják össze a gazdát a gazdasági népiskolával, mindkettőnek nagy előnyére.

Sok ilyen eset és alkalom kínálkozik, lássuk meg azokat idejében, dolgozzuk fel a kísérleti kérdéseket, lehetőleg a gazdák bekapcsolásával, ha azt akarjuk, hogy iskoláink szép hivatásuknak a mai időkben is megfelelhessenek.

Ezt pedig mindnyájan óhajtjuk!

Kérelem az Igazgatókhoz!

Országos egyesületünk összes fenntartási költségét a tagsági díjak fedezik. Hogy azt gazdaságosan kihasználhassuk, feltétlenül szükséges a tagdíjak pontos befizetése. Tisztelettel kérem az igazgatókat, hogy iskoláik címére küldendő csekk-lapokat, amelyeken a tantestületi tag neve és tartozási összege szerepelni fog, kézbesíteni és a befizetést szorgalmazni szíveskedjenek. Amennyiben felvilágosítást kell adnom, kérem postabé-

lyeg mellékelését, ellenkező esetben a válaszolás költségét az illető terhére elő kellene írnom. Az 1929-30. költségvetési évre már a legutóbbi közgyűlésünkön elfogadott új alapszabályok szerinti tagsági díjak irattak elő.

Turkeve, 1929. évi december hó.

Teljes tisztelettel

Vrannay Kálmán, GSzOE főpénztáros.

MARX ÉS MÉREI

tudományos és elektromos
műszerek gyára.

TANSZERGYÁR

BUDAPEST, VI., BULCSU-UTCA 7. SZÁM.

Gyártanak saját nagyszabású telepükön: **Mindennemű fizikai, kémiai, biológiai, geometriai, meteorológiai eszközöket. Vetítógépek és epidiaszkópok átlátszatlan tárgyak, képek vetítésére.** — Rajzminták, technológiai gyűjtemények. — A gyár fennáll 29 éve, 100 munkást foglalkoztat. A milánói és fiumei nemzetközi kiállításon aranyéremmel és diszoklevéllel kitüntetve.

A mi lapunk a mi erősségünk !

Erősségünknek tartottuk akkor, amikor közel húsz esztendővel ezelőtt megindítottuk, majd egyes időszakok minden nehézsége dacára fenntartottuk és igyekeztünk fejleszteni, színvonalát emelni. Ebben a főrekvésünkben személyi ambíciók sohasem játszottak szerepet. Amit lapunkért tettünk, azt a mezőgazdasági népoktatásért tettük.

Lapunk megindulása idejében bizony csecsemőkorát élte még a mezőgazdasági népoktatás ügye. Az elavult »ismétlő iskolák« helyén szervezett néhány önálló gazdasági népiskolában igen szerényen induló kísérleti kezdeményezést láttak legtöbben s talán magunknak is nagyobb volt a hitünk, mint a jogos reménységünk, hogy a mi időnknek és eszméink diadalának el kell jönnie.

A lapunk életében lezajlott két évtized a hitünket igazolta, a reményeinket jogossá tette. Az idők változása kedvezett, barátaink száma növekedett. Ügyünk jó úton való fejlődését ma már 50 önálló és kerekén 1200 továbbképző gazdasági népiskola igazolja. Senki sem vádolhat bennünket szerénytelenséggel, ha ebben az örvendetes fejlődésben részt tulajdonítunk lapunknak, mely ma is, sőt ma talán fokozott mértékben erőssége testületünknek és ügyünknek.

Jóllehet már túlestünk a kezdet nehézségein, művünket befejezettnek tekinteni nem lehet. Még mindig működik Csonkahazánkban pár ezer u. n. általános továbbképző népiskola, vagyis csak elnevezésében változott ismétlő iskola. Ezekből az iskolákból az annyira szükséges gazdasági továbbképző iskolák akkor fognak kinőni, ha ez az utóbbi, fiatal iskolatípus a létjogosultságát eredményeivel vitathatatlanná teszi. Ebbe a gondolatba van belesűrítve a mi lapunk programja. Cselekvőképes, élő valósággá tenni meglévő gazdasági népiskoláinkat és országos arányokban, hézagtalan, zárt egészé tenni a népies mezőgazdasági szakoktatást. A maga egészében korszerű színvonalra emelni mezőgazdálkodó népünknek az östermelésben rejlő s a közellátást és közjólétet szolgáló, nemzetfenntartó erejét.

Mi, a mindkét típusú gazdasági népiskola szakoktatói, legjobban átérezzük vállalkozásunk nehézségeit. A közönyösséget népünk részéről, az erélytelenséget más oldalról. Mindaddig azonban, míg magunk is bele nem esünk akár az egyik, akár a másik gyengeségbe: ügyünket nem kell elveszítettnek tartanunk. S hogy főrefelül él bennünk az akarat és a képesség a nagy feladat megoldásához, annak innen, lapunk soraiból kell kisugárzania azon eredmények, tapasztalatok és tanulmányok által, melyeket e lap hasábjain összehordunk egymás okulására, munkánk megkönnyítésére és eredményesebbé tételére. A mi izmainknak nem szabad elernyedni, a mi szellemünknek nem lehet elálmosodni s éberségünknek és munkánk értékességének innen, e lap hasábjairól kell közismertté és elismertté válni. Ebben a tekintetben a testület egyetemes erkölcsi felelősségének egy hányada elháríthatatlanul nyugszik minden kartársunk és kartársnőnk vál-

lán. Mi még nem tartunk ott, hogy felelősségérzetünket megnyugtathatnánk a szorosan vett mindennapi hivatali kötelességteljesítésnek testületi szempontból még mindig passzív álláspontjával. Testületi szempontból ügyünknek iskolán kívüli eszközökkel, tehát egyebek között a sajtó útján való szolgálatában is erős és lankadatlan aktivitást kell felmutatnunk. Álljon ez az aktivitás lapunknak akár szellemi, akár anyagi támogatásából, (előfizetések pontos rendezése!) mindenképpen elmaradhatatlan tartozéka a testületi felemelkedésnek.

En jól ismerem a mi testületünket és meg vagyok győződve arról, hogy ez a felelősségérzet minden önálló és továbbképző iskolai gazdasági szaktanító és szaktanítónő lelkében él. Kinél tudatosan és hogy úgy mondjam cselekedtető erővel, kinél a tudat alatt... várakozó nyugalomban. A mi lapunk az előbbieknak teret, az utóbbiak várakozásának kielégülést akar nyújtani. A Mezőgazdasági Népoktatás hasábjai nyitva állanak minden szaktanító, minden gazdasági előadó előtt. Szabadon közölheti benne véleményét, gondolatát, tapasztalatát minden kartárs. Itt mindenki tudására szükség van, minden értékes gondolatra sokan várnak szomjas lélekkel.

Az utóbbi időben lapunk munkatársai között örömmel látunk megjelenni státusunkon kívül álló illusztris neveket, jeléül annak, hogy örvendetesen gyarapszik segítő barátaink száma, akik a maguk szellemének értékeit meleg szívvel ajándékozzák nekünk, illetve a mezőgazdasági népoktatás ügyének. Hálával és szeretettel látjuk Bennük munkánk lelkes és önzetlen részeseit. A munka oroszlánrésze azonban továbbra is a miénk marad, mert amit mi magunk egymásnak írunk, az a legközvetlenebb úton s a cselekvő munkában szerzett tapasztalatok egyenes vonalán jut lélekből lélekbe. Jöjjön tehát nyitott szívvel, akinek mondanivalója van és olvasóink vegyék jó szívvel, ami hasznosítható értéknek mutatkozik és bizonyos szeretetteljes elnézéssel, ami esetleg még csak jóakarató botorkálás ezen a töretlen avaron. Hiszen a gazdasági tudást ezen a népies fokon átadni és az életbe átültetni egyike a legnehezebb feladatoknak, amely szakadatlan utánképztést igényel.

Kartársak! Munkánkról ítélt meg és jutalmaz bennünket a nemzet, amelyért élünk. Ebben a közös munkában senkitől sem kívánunk erején felüli teljesítményt. A hűséges és ragaszkodó olvasó éppúgy erőforrása lapunknak és ügyünknek, mint az áldozatos munkatárs. Tanügyünk és közigazgatásunk vezetői, valamint a továbbképző gazdasági népiskolák szakfelügyelői jó ügynek tesznek becses szolgálatot lapunk támogatásával. Az előbbiektől ezt mindenkor hálával tapasztaltuk, az utóbbiaktól, mint kartársainktól, természetesen elvárjuk, annival inkább, mert ők közvetlen érintkezésben lévén a továbbképző gazdasági népiskolák oktatóival és fenntartóival, a legjobb alkalmakat találhatják lapunk ajánlására és bevezetésére, ahol még hiányozna.

Ebből a szoros és mindig éberem együttműködő lelki összeforrásból táplálkozik lapunk, melynek ereje a mi erősségünk, hanyatlása egy nagy és felette időszerű nemzeti gondolat fájdalmas összeomlása lenne.

Ez évi utolsó számunkkal utolsó szavunk

kedves olvasóinké, akiknek e muló esztendőben tanúsított hűségét és támogatását szives szeretettel köszönjük, jövőbeli ragaszkodását, közös ügyünk és lapunk mellett való kitartását, kérjük és reméljük.

A figyelem.

Irta: Dr. Rádli Lajos.

Bármit akarunk elsajátítani, akár elméleti ismereteket, akár gyakorlati tudást, kézügyességet, ha teljes figyelmünket oda nem fordítjuk, koncentráljuk, úgy csak felületes, hézagos, könnyen feledésbe menő ismeretet szerzünk. Azért kell a tanítónak, nevelőnek a figyelem felköltésében és ébrentartásában a szó legszorosabb értelmében mesternek lennie.

Ez a követelmény kétszeresen fennáll a továbbképző oktatásban, ahová a növendékanyag, a figyelem összpontosítását illetőleg, bizonyos lelki indiszpozícióval jön, mert részint kiesett már a mindennapi iskoláztatással együttjáró rendszeres és állandó tanulás fegyelmességéből, részint figyelme megoszlik az iskola és az élet, sokszor a megélhetés gondolai között. Számtalan esetben a fizikai fáradtság is akadályozza a fokozott figyelmet igénylő szellemi munkafolyamat zavar-talanságát, mert a gyermek nem egy esetben hajnalban kelt és órákig tartó fizikai munkát végzett, mielőtt iskolába jött volna. Végül nehezíti a továbbképző iskolai oktató munkáját az is, hogy egyazon osztályban különböző előképzettségű és nagyon elűtő képességű, legtöbbször nagyszámú növendéket kell egységes szellemi tevékenységre birtania.

A nehézségek természetesen csak ösztönzésül szolgálhatnak arra, hogy azok legyőzésére a lehető leghatékonyabb eszközöket alkalmazzuk. Ezért bír ránk nézve különös fontossággal a figyelem lélektani folyamatának és sajátosságainak, a figyelő inger felkeltési eszközeinek és megtartásának gondos vizsgálata.

Ha a lélekre egyidejűleg több inger hat, úgy legritkább esetben éri el mindegyik a tudatosságnak ugyanazt a fokát, hanem önkénytelenül, vagy akarva, kiválogatás történik, amennyiben pusztán csak néhány kevés benyomás, talán csak egyetlen egy éri el a teljes tisztaságot és határozottságot, míg a többiek, bár tudomásul vétetnek, mégis csak homályosak és elmosódottak maradnak. Tehát ezek az utóbbiak is átlélik a tudatosság, de nem a figyelem küszöbét, azaz ezek a felületes tudattartalmak, de nem a figyelmes tudatiak. Aszerint, hogy érzéki, vagy szellemi tudattartalmak megfigyeléséről van szó, megkülönböztetünk erkölcsi és tisztán szellemi figyelmet. Mindkettő lehet koncentrált, ha egyetlen tudattartalomra irányul, és szétszórt, ha k. b. egyforma fokban, egyszerre több tudattartalommal foglalkozik. A figyelem terjedelme egy időpontban individuumok, egyének szerint más és más,

amint azt a tachystoskoppal végzett kísérletek bizonyítják. Ha a figyelem egy tárgyat, vagy több összetartozó tárgyat hosszabb ideig meg tud tartani, úgy azt általános, tartós figyelemnek nevezik; ennek ellentéte az ingadozó, fluktuáló figyelem és méginkább a csapongó és vagáló figyelem. A közönséges értelemben vett szórakozottság egy gondolatmenetre koncentrált erős figyelésben leli magyarázatát, miközben az idegen benyomások a tudatküszöböt átlélik, de nem képesek a figyelem határán áttörni.

A figyelem pszichológiai magyarázatára több teória épült ki. Az *akarati*, voluntaristikus teória különböző árnyalatainak képviselője (Leibniz, Wundt stb.) a figyelemben kizárólag vagy legalább is legnagyobb részt akarati tényt lát. Az *emotionális* elmélet (Zigler, Störvint) a figyelem felébresztőjének az érzelmeket tartja. Az *intellektuális* elmélet szerint (Herbert, Zichen stb.) a figyelem nem más, mint a tudattartalomnak elfogadása a többi, konkuráló tartalommal szemben. A pszicho-fiziológiai elméletek közül említést érdemel Ebbinghaus teóriája, aki a nagy agyvelő rostjaira gyakorolt ismételt ingerekből magyarázza a figyelem felébresztését.

A figyelem előfeltételei elsősorban magában a tárgyban keresendők. Ez képezzen lehetőség szerint egy egészet, vagy tárgyi, vagy logikus, vagy érzéki egészet. Továbbá a tárgy valamiképpen már ismert legyen, mert egész váratlan ingerek hirtelen magukra vonják ugyan a figyelmet, azonban ez redszerint nem tartós; az inger nagysága a figyelemküszöb számára a legkülönbözőbb körülmények szerint változik. Az alany részéről a figyelem felkeltéséhez mindenekelőtt szükséges az érzékszerveknek működési feszültsége, vagyis az érzékeknek fizikai értelemben vett beállítottsága. Ezután a lélek beállítására is szükség van, ami két különböző stádiumon megy keresztül: az első a negatív, amennyiben távol tartja magától az összes zavaró, eltérő mozzanatokat; a másik a pozitív, vagyis a tulajdonképeni és speciális lelki beállítás, amelynek az a hivatása, hogy meghatározott várakozási képekkel készítse elő a figyelmet a következő tárgyra. Arra a kérdésre, hogy ebben az aktusban az akarat szabadon beavatkozhatik-e, a modern pszichológia általában tagadó feleletet ad. Ezzel az önkéntes figyelem problémája természetesen a legegyszerűbb módon el lenne intézve, ha öntudatunk az önkénytelen, azaz spontán figyelem érvényein kívül nem bizonyítaná az önkéntes akaratfigyelem

tényét! Hogy az akarat hogyan hat a figyelemre, ez más kérdés; de a tényről még akkor sem mondhatunk le, ha megmagyarázása nehézségbe ütközik. Egy bizonyos, hogy az akarat szerepe annál kisebb a figyelem felkeltésében és ébrentartásában, minél nagyobb érdeklődés kíséri a tárgyat, mert hiszen az érdeklődés minden figyelem mélyebb gyökere.

A nevelésben és tanításban a figyelem alapvető fontosságának felfedése nem Herbert nevéhez fűződik, mint azt némely túlbuzgó rajongója állítja. A praktikus gyakorlati pedagógiában a figyelem mindig úgy szerepelt, mint nélkülözhetetlen és magától értetődő kellék; legfeljebb arról lehet szó, hogy alapos pszichológiai magyarázatát csak a XVIII-ik században találjuk meg először. Herbert épp úgy, mint előtte már a filantropok, az önkénytelen figyelmet és érdeklődést egyenlőségjellel kapcsolták össze és erre helyezték a fősúlyt.

Ez a felfogás azonban ma már nem helytálló, mert bármily fontos is az önkéntelen figyelem a tanításban, az önkéntes figyelemnek viszont sokkal nagyobb jelentősége van a nevelésben, mert különösen az iskolai évek alatt ez az akaratnevelés egyik legfontosabb momentuma, tényezője. Azok a kisebb-nagyobb erőkifejtések, melyeket az önkéntes figyelem megkíván a növendék akarata részéről, éppen gyakoriságuk és szabályos megismétlődésük folytán az önlegyőzés, önfegyelmzés legjobb iskolájául szolgálnak. Rámutatnak arra, hogy a kötelesség fontosabb, mint kisebb kényelmetlenségek és éppen azért nélkülözhetetlenek a jellem megszilárdulásában.

A figyelemnek pszichológiai elemzése után rátérhetünk a figyelem felkeltésének és ébrentartásának eszközeire és módszerére.

A gyermek meglehetősen sok asszociációt hoz már magával az iskolába, rendszerint azonban ezeknek nincs meg az elégséges hatóerejük, hogy a figyelmet felkeltse, másrészt az iskola által nyújtandó tartalmak oly idegenek a gyermek addigi megfigyeléskörének, hogy azokat a régiakkal nem tudja azonnal helyesen és maradandóan összekapcsolni. Ehhez járul még az is, hogy a gyermeki lélek teherbíró képessége hamar elfárad. Így érthető, hogy a gyermek figyelme csak nehezen koncentrálható egy tárgyra és még nehezebben tartható meg a koncentrált figyelem magánál a tárgynál, hogy a gyermeki figyelem eltér a gondolatmenettől és annak logikus kifejlődésétől, hogy hol ide, hol oda elkalandozik.

Hogyan nevelheti tehát a tanító figyelemre a gyermeket? Elsősorban a tanítónak számolnia kell a főntebb elmondott tárgyi és személyi feltételekkel, melyek a figyelem felébresztéséhez szükségesek. A tantárgyaknak ott említett egységességét ki kell hogy egészítse a messzemenő szemléltetés, tehát jó képek és rajzok, az ismeretlen szavaknak gyakori táblára írása, a gondolatmeneteknek írásbeli levázolása. Azok a dolgok, amiket semmiképpen sem lehet érzékelhetővé tenni, csak nagyon nehezen keltik fel a gyermek érdeklődését és így figyelmét is.

A szemléltetés céljából szükséges érzéki benyomások legyenek mindig tiszták és könnyen

érthetőek, de ne legyenek erősek, mert ebben az esetben a felfogáshoz szükséges lelkierek csakhamar felhasználnának és beállna az erős elfáradás, illetve belefáradás és ezzel együtt az ideiglenes képtelenség a koncentrált figyelemre. Ennek elejét lehet venni, vagy ezen legalább is segíteni lehet a tanítás anyagának lehetőség szerint kellemes alakba öntésével. Ez természetesen csak akkor oldható meg, ha a tanító módszerét nem pusztán a szigorú tanmenethez alkalmazza, hanem számol a növendékeinek körülményeivel és szükségleteivel is és ha a személye is lelkesít és szeretet árad ki belőle. Azonkívül gondoskodni kell arról is, hogy az egész tanításban a tantárgyak célszerű váltakozása is meglegyen. De a közbeeső szünetek a gyermek koncentrált képességének az elkövetkező tanóra számára csak akkor használnak, ha azokat mértékletesen alkalmazott játék, sport tölti ki. Ezen a téren a lelkiismeretes tanítónak kellemetlen, de szigorú kötelességei vannak a túlmóderen pedagógusok törekvéseivel szemben. A pszichológiai és fiziológiai megfigyelések egyértelműen károsnak tartják, a figyelem ébrentartása szempontjából is, a hosszúra nyújtott tanórákat.

A figyelem ébrentartásának ezen általános szabályain kívül tehát sehol sincs akkora szükség az egyéni képességek figyelembevételére, mint éppen ezen a téren. Alig akad két gyermek, aki figyelmének időtartama és átfogóképessége tekintetében megegyezne. Ez azonban csak még lelkiismeretesebb munkára kell, hogy ösztönözzön minden lelkiismeretes nevelőt. Nagy szolgáltatokat végez ezen a téren a kísérleti pszichológia különböző műszereivel, melyekkel a gyermeki figyelem sajátságaira vet fényt.

A figyelmetlenség pozitív leküzdésére röviden még szintén kitérek. Ha a tanító meggyőződött arról, hogy a figyelmetlenség elfáradásban, idegességben, vagy más beteges testi körülményben gyökeredzik, akkor a figyelmet nem szabad kieroszakolnia. Ha azonban meg van a jogos alapja, hogy a figyelmetlenség rosszindulatból, akaratgyöngöseségből, vagy lustaságból származik, akkor megfelelő büntetést kell alkalmaznia. Tudnia kell azonban, hogy a figyelmet még ebben az esetben is a főntebb említett indirekt utakon érheti el. Ilyen esetekben sokszor elegendő, hogy figyelmetlensége miatt a növendéket energikusan oly testtartásra utasítsa, mely a figyelemnek jobban megfelel.

Irodalom: Elsősorban az általános gyermekpszichológiával foglalkozó nagy munkák: Wundt, Ebbinghaus, Lipps, Geysler, Dyroff stb. A monográfiák közül említésre méltók: Dr. Braunschweiger: Die Lehre von der Aufmerksamkeitskraft des 18. Jahres (1899); Ribot: Psychologie de l'attention 1908; Kerri: Lehre von der Aufmerksamkeitskraft (1907). Fontosak a tisztán kísérleti szempontból összeállított megfigyelések, továbbá azok a munkák, melyek a fáradékonysággal és az érdeklődéssel foglalkoznak.

Egyetlen továbbképző népiskolából sem szabad hiányozni a Mezőgazdasági Népoktatásnak.

A munkaszeretetre való nevelés.

Nyitott szemmel járva, az emberek életfelfogását kutatva, azt tapasztaljuk, hogy valóságos métegyként harapózott el a társadalom minden rétegében a gondos, kitartó munkától való irtózás, különösen ha az esetleg nagyobb erőfeszítéseket kíván. Szomorú kontraszt, de igaz, hogy sohasem beszéltek talán annyit a munkáról, mint ma s talán soha kevesebb eredménnyel.

Ennek sokféle oka van. Egyik a sekélyes életfelfogás. A mai ember az életet s mindazt, amit az nyújthat, az élvezet szempontjából nézi s annak nagysága szerint becsüli. A felnőtt generáció, amelyik azt hiszi, hogy azért vagyunk a világon, hogy mindenki mentől többet összeharácsoljon, gondolkodásával megmértelyezi a fiatal nemzedék lelkét. Azért érzi sok gyermek a munkát olyanok, amit reá kényszerítettek, amit tőle kicsikartak. Hiányzik munkájánál a mindent megkönnyítő igazi akarat.

Másik baj a lelkesítő indok hiánya. Miért dolgozol? Anyagi haszonért, családod iránt érzett szeretetből, becsvágy, dicsőségszomj hevít, vagy lelkesít a haza és emberiség szeretete? Ezek mind lelkesíthetnek. Van, aki kötelességből dolgozik, de van, akit a felsoroltak nem hevítenek és a kötelesség sem kényszerít. Ilyenkor következik be az immel-ámmal végzett munka. Megelégedést nem talál benne és ebben a munkában nincs is köszönet, mert hiányzik belőle a lélek munkája.

Ebben a sivár helyzetben az erkölcsi nevelés legfontosabb feladatai közé tartozik az is, hogy a gyermekbe beleplántáljuk a munka szeretetét, azt ápoljuk, fejlesszük és erősítsük. Nem elegendő ám az erény pusztá hirdetése, buzdítás, prédikálás; sokkal mélyebben bele kell nyulni a gyermek lelkébe, mondhatni: pszichológiával kell dolgozni.

Vissza kell állítani a munkának keresztény felfogását. A lélekkel kell a munkát kapcsolatba hozni és hirdetni, hogy bármily jelentéktelen munkának pontos és lelkiismeretes elvégzése hozzájárul a lélek boldogságának előidézéséhez.

A tökéletesedés kedvéért dolgozni! Ez az igazi lelkesítő ok. Ez a felelet a »miért dolgozzam« kérdésre. Nem az a fő, hogy mit dolgozzunk, hanem a szellem, a mód, ahogyan azt végezzük. A félig, avagy renyhén végzett munka romboló hatású egész jellemünkre, míg a kitartó, erélyes munka bármit csináljunk is felemel bennünket, fejleszti egyéniségünket.

Forduljunk tehát elsősorban a gyermek lelkéhez, ébresszük fel a szunnyadó erőket, az akarat erejét, az erkölcsi ambíciót. Ugy tüntessük fel a munkát, mint ami alkalmat nyújt az önfenntartásban, az állhatatosságban, a pontosságban, a megbízhatóságban és még sok más, szép erényekben való gyakorlatra. Adjunk a gyermeknek szebb fogalmat a munkáról, nem minden áron kerülendő teher legyen az, hanem segítő eszköz arra, hogy *emberek* legyünk a fogalom nemes értelmezésében. *Egész emberek.*

Ez a lélektani alapozás csak az első lépés. Munkára munkával kell nevelni. Kell a cselekedet

is. Mindenféle munkának nagy pedagógiai értékét már régen látta a neveléstan és aszerint méltányolta is.

Az elemi iskola tantárgyai közt szereplő kézimunka és a gazdaságtani gyakorlatok, az önálló és a továbbképző gazdasági iskola gyakorló órái, mind jó alkalmak a munkára való nevelésre.

A következőkben megpróbálom néhány példával megvilágítani, hogyan tehetjük érdekessé a munkát a gyermek előtt azáltal, hogy megmutatjuk neki, mily szoros eleven vonatkozásban van ez a látszólag jelentéktelen cselekvés az ember életével. Ne erkölcsi prédikációt, hanem életismeret adjunk.

I. Mít tanulhatunk pl. gyomlálás alkalmával?

Hacsak a kéztől, vagy derekunktól függne, bizony hamar végeznénk a gyomlálással. Letépnénk a nagyját, sietnénk végig a sorokon. Lám, itt kezdődik a lelki munka.

Ne hidd, hogy csak a könyvből való tanulásod szellemi munka. Oh nem. Minden kézimunka szellemi munka, hogyha a kezét megfontolás, türelem és gondosság vezeti. Én azt hiszem, aki itt a veteményes kertben türelemmel, gondosan gyomlál, nem nézi el a legkisebb gyomot sem és azt tövestül kihúzza, az türelmes lesz öreg szüivel szemben is. Aki gyomláláskor összeszedi a kihúzott gyomot, a sor végén csomókba rakja, majd azokat összeszedve, gondosan, hogy szét ne szóródjon, elviszi a komposzttelepre, az gondosabb lesz, öreg vagy beteg édesanyja örömére, a lakás tisztántartásában. Aki csekélyebb dolgokban hú, az a nagyban is hú, mondja a közmondás.

Nézd csak leányom, milyen szép dolgokat lehet a gyomlálásnál tanulni!

Ha gyomlálsz, megteheted azt, hogy nem nézed meg a petrezselyem tövén bujkáló gyomot. Talán el is takarja. Szüleid nem is fogják egyelőre észrevenni. Ha hozzászoksz ahhoz, hogy a külszínre dolgozz, hogy azt figyeljed, mit lát a munkádból más, nem lesz belőled, kedves leányom, jó háziasszony, mert csak arra lesz gondod, hogy ott legyen körülötted tisztaság, ahol mások is látják. Ahová a szomszédasszony szeme nem ér el, ott nem fogsz törődni a tisztasággal és lakásod tenyésztelepe lehet a bacillusok milliárdjainak.

Még egyet tanulhatsz a gyomlálásból. Ha vakmerően megfogod a gyom szárát és dühösen rántasz egyet rajta, nem jön ki. Beleszakad. Emberek között élsz, az emberekben is vannak rossz gondolkozás növesztette gyomok. Te már most fogod tudni azt óvatos kézzel kigyomlálni.

Tanulság: Sok ember csupán becsvágyból dolgozik. A tanuló tanul, hogy örömet szerezzen szüleinek, ne haragítsa meg tanítóját. Mi lesz, ha nem lesznek szülők, nem lesz tanító, akiknek a kedvéért dolgozzunk? Mi lesz, ha a becsvágy sem sarkal? Tartósabb cél kell! Dolgozzunk mindnyájan a hazáért és a magunk lelkének örömére. Ezért mindig érdemes dolgozni.

Nacsády József, továbbképző isk. gazd. tanító.

HIREK

Dr. Petri Pál államtitkár Debrecenben.

A II. számú gazdasági iskola növendékei nagyszerű vizsgaebédet főztek az államtitkár tiszteletére.

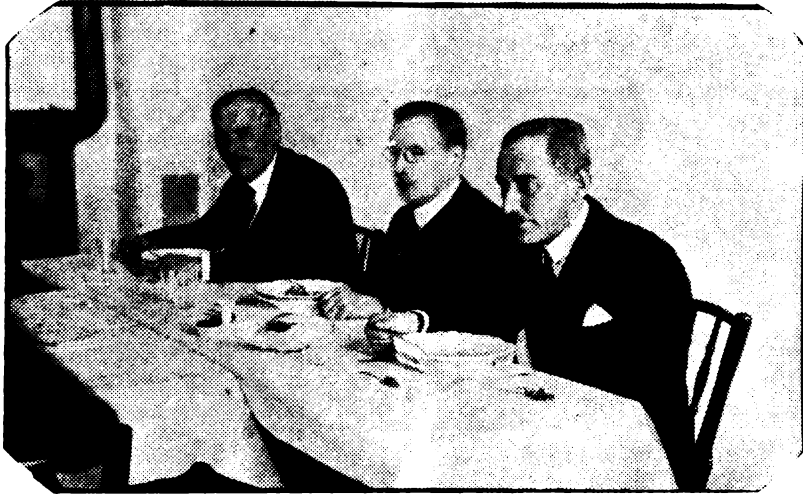
Dr. Petri Pál kultuszállamtitkár, országgyűlési képviselő, mint Hajdúvármegye törvényhatósági bizottságának tagja, november 20-án Debrecenben járt, ahol részt vett a vármegyei közgyűlés megalakulásán.

Az államtitkár a megyegyűlés befejezése után meglátogatta a Kishegyesi-uton levő II. számú városi gazdasági népiskolát, ahol a főzőtanfolyam növendékei az államtitkár ideérkezésének hírére rögtönzött vizsgaebéd formájában akartak előhaladásukról tanúságot tenni.

A gazdasági népiskolánál Péterffy Kató, gazdasági h. szaktanítónő felügyelete mellett a festői ké-

pet nyújtó magyarruhás leánytanulók és Lakatos István szaktanító vezetése mellett a leventesapkás fiutanulók katonás sorrendben várták és fogadták lelkes éljenzéssel az államtitkárt. A jól sikerült üdvözlő beszédet az intézet igazgatója, Kurdy Sándor tartotta.

A fogadtatás után Debrecen város áldozatkész-

Ebéd a debreceni II. sz. gazd. iskolában. Balról jobbra: Hadházy főispán, Petri államtitkár, Vásáry polgármester. A Debrecen (Keletmagyarországi Napló) felvétele.

ségből emelt szép és modern intézetet tekintette meg az államtitkár. Ennek során először is a háztartási konyhába ment, ahol Szomolányi Mária gazdasági szaktanítónő vezetése mellett 14 harmadosztályos leánytanuló foglalkozott. Noha a főzőtanfo-

dékei az államtitkár ideérkezésének hírére rögtönzött vizsgaebéd formájában akartak előhaladásukról tanúságot tenni.

A gazdasági népiskolánál Péterffy Kató, gazdasági h. szaktanítónő felügyelete mellett a festői ké-

A debreceni II. sz. gazdasági iskola főzőtanfolyama, amelyet Petri Pál államtitkár meglátogatott. A Debrecen (Keletmagyarországi Napló) felvétele.

lyam csak néhány nap előtt kezdődött, a fehér kő-
tényes leányok úgy dolgoztak, mintha mindig azt
végezték volna. Az államtitkár kérdéseket tett fel:

— Mi lesz az ebéd, kis leányom?

— Karfiol leves, rántott borjú, rizs és burgonya
körítéssel, mellé kompót és saláta, túrós palacsinta,
gyümölcs és feketekávé. — felelte a kérdező Vass
Mariska. Majd a napi elfoglaltság, az egyes ételek
elkészítési módja iránt érdeklődött a magas látogató.
Minden kérdésre értelmes és pontos feleletet kapott.

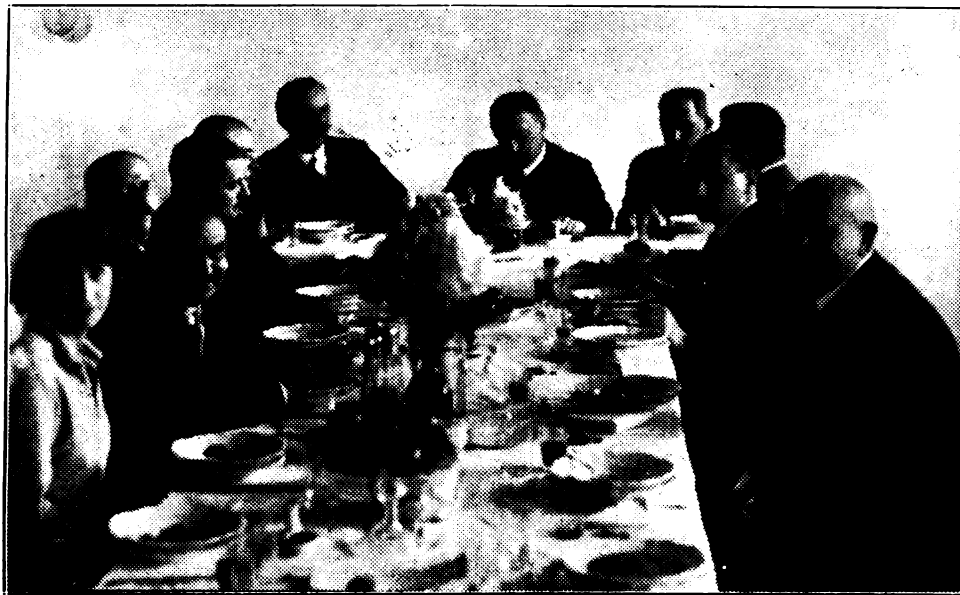
Folytatólag az I-a leány-osztályban volt látoga-
tás, ahol Nagy Mariska szaktanitónő a zöldségter-
melésről tartott órát. Itt a látogató a tanulók otthoni
viszonyai iránt érdeklődött, nevezetesen, hogy ottho-
nukban a szülők mivel foglalkoznak, kertészkednek-e,
stb. Érdekes, hogy noha nagyvárosokból kerültek a
gazdasági iskolába, mindannyia kertészkedik is ottho-
nában. A fiu-tanulók I. és III. osztályainak volt órája.
Itt a munkarend, gyümölcsfa ültetés, stb. iránt ér-
deklődött, végül a fiu-tanulók új tantermeit és a gy-
akorló területet szemlélte meg. Ugy a leány tanulók-

tenyésztéshez való alapos tájékozottságról tett tanu-
ságot, amikor szakszerűen vont párhuzamot a Pli-
mouth és Rhodisland fajták között.

A már említett ebédet Szomolányi Mariska ve-
zetése mellett, jól sikerült feldolgozásban, a növen-
dékek készítették és szolgálták fel, amiben, mint
háziasszonyhelyettesek: Nagy Mariska és Péterffy
Kató segítettek.

Az ebéd családias volt, mit igazol az is, hogy
felköszöntömentes volt. Csupán az államtitkár adott
kifejezést a legteljesebb elismerésének a látottak fe-
lett és kiemelte a gazdasági népiskolák kiváló jelen-
tőségét, amely a magyar jövő legfontosabb problé-
máját, a több és jobb termelést van hivatva előmoz-
dítani. A gyerekek megtanulják a föld és a házi
munka szeretetét s meggyőződnek róla, hogy nem
ugy jó minden, ahogy azt otthon csinálják, hanem
megszívlelik azokat a tanulságokat, amelyekre itt
tesznek szert. A leányok megtanulnak varrni, szabni,
főzni és így jó háziasszonyt nevelnek belőlük.;

Országos érdekű volt az államtitkárnak azon

Dr. Petry Pál államtitkár látogatása a debreceni II. számú gazdasági népiskolában. Az asztalfőn balról jobbra :
dr. Hadházy Zsigmond főispán, dr. Petri Pál államtitkár, dr. Vásáry István polgármester.
(A Debreceni Független Ujság felvétele.)

nál, mint a fiuknál látottak és hallottak felett leg-
teljesebb meglegedését nyilvánította, ami arra mu-
tat, hogy úgy az egyes tanerők, mint az intézetet
vezető Kurdy Sándor hivatásuk magaslatán állanak.

Mintegy órai alapos megtekintés után az I. sz.
gazdasági iskolát látogatta meg dr. Petri Pál, ahol
Juhász József igazgató kalauzolta és ahonnan szin-
tén a legjobb benyomásokkal távozott.

Délután 1 órakor visszatért a II. számú iskolá-
hoz, ahol közös ebéd volt, amelyen részt vettek dr.
Petri Pálon kívül dr. Hadházy Zsigmond főispán, dr.
Vásáry István polgármester, Vasady Lajos kir. tan-
felügyelő, dr. Csürös Ferenc kulturtanácsnok, dr.
Dömsödy Imre főispáni titkár, stb.

Az ebédet megelőzően az államtitkár a leány-
tanulók női kézimunkáit tekintette meg és a baromfi-

kijelentése, hogy a **már engedélyezett iskolaépi-
tési államsegélyeket mindazon helyeken, ahol
nem kezdték meg az építkezéseket, fedezet
hiányában visszavonják; újabb építési hitelen-
gedélyezések egyelőre nem lesznek és a meg-
takarításokból csak ahol égetően szükséges, ott
fognak segélyeket adni.**

Az államtitkár kijelentéseiből a figyelmes hall-
gató megállapíthatta azt, hogy a gazdasági népisko-
lák szükségét pótló, igen jól bevált intézetek, ame-
lyeknek minden vonatkozásban a magyarosságot, a
gyakorlati életre való nevelést, a luxus dolgok teljes
mellőzését és a többtermelést kell szem előtt tar-
taniok. — Ezek a kijelentések abszolút értékűek,
mert csak így válhatik a szóbanforgó iskolatípus
a nép igazi iskolájává. Cs. Péterffy József.

Dr. Halmos Andor kir. tanfelügyelő 25 éves jubileuma. Meleg szeretettel ünnepelte november 4-én egész Tolnavármegye és Szekszárd városa dr. Halmos Andor kir. tanfelügyelőt, 25 éves tanfelügyelői munkásságának évfordulóján. A Vármegyei Általános Tanítóegyesület díszgyűlés keretében ünnepelte közszeretben és tiszteletben álló érdemes tanfelügyelőjét s a jubiláris évforduló emlékének megörökítésére 500 pengős alapítványt létesített dr. Halmos Andor nevére, tanítógyermekek tanulmányi segélyezése céljából. Az ünnepségekben részt vettek a vármegye egyházi és polgári hatóságai, kulturális és társadalmi egyesületei. A Kultuszminiszter elismerését Jankó Ágoston főispán tolmácsolta az érdemes királyi tanfelügyelőnek. A Gazdasági Szaktanítók Országos Egyesülete nevében Pigniczky Ferenc egyesületi titkár tolmácsolta a szaktanítói kar jókívánságait, azon szeretetteljes gondoskodás hálás visszhangjaként, melyben dr. Halmos Andor úgy szepesi, mint szolnoki, majd tolnai tanfelügyelőisége alatt, a gazdasági népiskolákat mindenkor részesítette.

A m. kir. tanfelügyelők a múlt hét elején többnapos konferenciát tartottak Budapesten és fontos nevelői problémákról tanácskoztak. A megnyitó ülésen Petri Pál államtitkár lelkes beszédben méltatta a tanítói munkásságot, melyről Nagy Árpád államtitkár is a legmelegebb elismeréssel beszélt. A tanfelügyelők kongresszusáról különben a napilapok, ezek között pedig elsősorban is a Nemzeti Újság naponta részletesen beszámolt.

Géphímzőtanfolyam Szekszárdon. A szekszárdi gazdasági népiskola immár harmadik, októbertől 21-ig tartó, géphímzőtanfolyamát zárta be ünnepélyes keretek között. Részt vett a tanfolyamon 30 növendék, kik a legszebb eredményt érték el a fehér és színes géphímzés terén. A 30 gépet és munkamesternőt a Singer varrógépgyár bocsájította díjmentesen az iskola rendelkezésére.

A felvidéki magyarságnak csak egyetlen gazdasági szakiskolája van. A prágai mezőgazdasági tanács a napokban közreadott felhívásban arra szólítja fel a cseh gazdákat, hogy gyermekeiket küldjék a mezőgazdasági szakiskolába, mert az érdeklődés hiánya miatt néhány ilyen iskolát be kellene zárni. Ezzel szemben a csehszlovákiai magyarságnak csak egyetlen mezőgazdasági szakiskolája van, Komáromban. Az itt élő magyarság egy évtized óta hasztalan sürgeti egy mezőgazdasági iskola felállítását, mert a komáromi szakiskola évente a jelentkezők számait nem képes befogadni, de ugyanakkor az ilyenfajta cseh intézetekben felesleg mutatkozik.

Mezőgazdasági szakiskolák. Mayer János földmivvelésügyi miniszter, hogy a magyar királyi földműves iskolák szervezetét és célját jobban kidomborítsa, ezeknek az iskoláknak nevét »Magyar királyi mezőgazdasági szakiskolák«-ra változtatta. Egyben elrendelte, hogy a magyar királyi téli gazdasági iskolák két évfolyamát végzett hallgatóit a magyar királyi mezőgazdasági szakiskolák második évfolyamára felvegyék.

Nevelős Gyula Pécssett. Nevelős Gyula kultuszminiszteri tanácsos a legutóbbi napokban Pécssett járt és hospitált az iskolán kívüli népművelés elemi és általános ismeretterjesztő, valamint az analfabéta tanfolyamokon. Nevelős Gyulát látogatásai alkalmával mindenütt meleg ünnepségekben részesítették.

Az ürühizlalás elősegítése. Ismeretes, hogy a földmivvelésügyi kormányzat a sertés és szarvasmarhahizlalás elősegítése érdekében hizlalási hitelt folyósít a hitelszövetkezetek útján a hizlalni szándékozó gazdák részére. Azonban igen fontos volna az ürühizlalás elősegítése érdekében, hogy az ürüt, illetőleg juhot hizlalni szándékozó gazdák is részesüljenek ezen hitelkeretből. Igen kedvező kiviteli lehetőségek vannak ugyanis a hizlalt ürük részére. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara felterjesztést intézett ezért a földmivvelésügyi kormányzathoz és kérte, hogy az ürüt, illetőleg juhot hizlaló gazdák is részesülhessenek hizlalási hitelben. Itt említjük meg, hogy az eredetileg 2 millió pengős hitelkeret a Tiszántúli Körszeti Mezőgazdasági Hitelszövetkezetnél már öt millió pengőig emeltetett, hasonlóan emelkedett a községi O. K. H. szövetkezetek hitelkerete is.

Bormintavásár Jászberényben. A kitűnő gyakorlati érzékkel szervezett jászberényi bormintavásár nagy érdeklődés mellett és szép sikerrel zajlott le, november 16-án. Borkészletét 84 termelő jelentette be, mintegy 12000 hl. ürtartalommal. Túlnyomólag rizling, dinka, ezerjó, kadarka, vetelni borok szerepeltek, általában igen kiváló minőségben. A Jászberényi Szőlősgazdák Egyesülete minden lehető megtett a kiállítás sikeréért és fáradozását komoly és értékes eredmény jutalmazta. A termelőkről, valamint a bemutatott borfajtákról pontos ismertetés készült a külföldi konzulátusok és érdekképviseletek részére abból a célból, hogy a termelők és borkészletek nyilvántartásba kerüljenek s a külföldi borkereskedelembe bekapcsolóssanak.

Gyümölcsfaápolási tanfolyamok. A Tiszántúli Mezőgazdasági Kamara kerületében a földmivvelésügyi minisztérium kertészeti főosztályának anyagi fedezete mellett több gócpontban fogja megtartani a gyümölcsfaápolási és védekezési őszi, téli, tavaszi és nyáreleji tanfolyamokat. A kijelölt gócpontok a következők: Gyulaháza, Tiszabercel, Tiszalök, Nyirbátor és Dombrád. Az őszi tanfolyamok ötnapos időtartamúak és a következő időben és helyeken lesznek megtartva:

Tiszalökön: december 2—6.

Gyulaházán: december 9—13

Nyirbátorban: decembev 17—21.

A többi tanfolyam idejét az időjárás szerint később fogja megállapítani a Kamara, annál is inkább, mert ezen tanfolyamok kizárólag gyakorlati munkával összekapcsolt tanításból állanak. A tanfolyamok díjmentesek és azokon mindenki résztvehet. A Kamara által megszervezett ezen tanfolyamok összesen 63 napot vesznek igénybe és 33 község van azokba beosztva.

Eljegyzés. Csikcsatószegi Péterffy Margitkát eljegyezte Nagy Gyula m. kir. százados, Debrecen.

Traktorkezelői tanfolyam. A Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamara a földmivelésügyi miniszter anyagi támogatásával, f. évi december 16-tól Székesfehérvárott a téli gazdasági iskolában, gazdaságok vezetői, földbirtokosok, földbérlők, gazdatisztek részére, vagyis olyanoknak, akiknek traktorja van, vagy traktor beszerzését óhajtják, vagy a traktor gyakorlati ismereteit kívánják elsajátítani: 6 napos traktor-tanfolyamot rendez. E tanfolyam célja, hogy a hallgatók mindazt elsajátítsák, ami a traktorkezelőnek, valamint a traktor üzemének ellenőrzéséhez szükséges. A tanfolyamon megismertetik a hallgatókkal a traktor helyes megvásárolását, gazdaságos kihasználását, az egyes üzemanyagok tulajdonságait, az üzemzavarok okait és ezek megelőzését. A tanfolyam vezetője és előadója dr. Vladár Endre, az Orsz. Gépkísérleti Állomás vezetője, a magyaróvári gazd. akadémia géptani tanszékének tanára. A részvételi díj 15 P. Jelentkezési határidő: december hó 12. Jelentkezni lehet a Felsődunántúli Mezőgazdasági Kamaránál, Győr, Bissinger-sétány 32., valamint a Fejérvármegyei Gazdasági Egyesületnél, Székesfehérvárott. A tanfolyamot, a költségekre való tekintettel, csak abban az esetben tartják meg, ha legalább 30 résztvevő jelentkezik, azért a jelentkezéseket a fenti határidőig kell eszközölni, hogy a tanfolyamhoz különböző típusú traktorok elszállítása időben megtörténhessék. A tanfolyam alatt az órarendet úgy osztják be, hogy a Székesfehérvárhoz közel lakó hallgatók reggel bemehessenek és este hazautazhassanak.

Féláru vasuti jegy a budapesti nemzetközi baromfikiállításra. A Baromfitenyésztők Országos Egyesülete által 1929. évi december 4-8-ig rendezendő VI. nemzetközi baromfikiállításra kedvezményes vasuti jegyek váltására jogosító igazolványok adattak ki, amelyek Budapestre fel- és visszautazásra dec. 2-10-ig érvényesek és 1.30 pengőért beszerezhetők bármely Mezőgazdasági Kamara hivatalában is.

Fagykárak a gyümölcsösben. Sokan érzékenyen károsulva tapasztalhatták az elmúlt szigorú tél fagykártevélt a gyümölcsösben, s mivel az idén sincs enyhébb télre kilátásunk, a védekezésre már jóelőre gondolni kell. A gyümölcsfákat a száraz és hosszantartó kemény fagyok veszélyeztetik. Különösen károsak a hirtelen hőmérséklet változások, vagyis a hirtelen beálló fagy és olvadás váltakozása. A korán beálló fagy azon fákra veszélyes, melyek későn hullatják lombjaikat s a jelentkező fagy a törzset még nedvkeréngésben találja. A gyümölcsösben későn alkalmazott nitrogén műtrágyázás, túlságos öntözés, vagy nagyarányú esőzés — különösen szárazság után késlelteti a gyümölcsfák nyugalomba vonulását, főleg azon gyümölcsféléseknél, melyek máskülönben is későn fejezik be évi életműködésüket. A fa ágai a faggal szemben sokkal ellenállóbbak, mint a törzs, mert a fa ágaiiban valószínűleg sokkal sűrűbben van a nedv összpontosulva, mint a törzsben. Éppen ezért a védekezésnél elsősorban a törzs védelméről kell gondoskodnunk. E célra a törzs kevésbé edzett alsó részén trágyát, falombot és szalmát szoktak felhalmozni. A fiatal, buján fejlődő fának törzsét szalmá-

val szokás körülburkolni, mely eljárás által nemcsak a fagytól, hanem a kártokozó vadaktól is megórizhatjuk fácskáinkat.

HIVATALOS KÖZLEMÉNYEK

M. kir. vallás- és közoktatásügyi minisztertől
745—11/417—1929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Fedák János Cegléd-szücstelepi állami elemi iskolai tanítót, további intézkedésig, a ceglédi önálló gazdasági népiskolához osztotta be szolgálattételre.

Budapest, 1929. évi november hó 2-án.

A miniszter helyett:
dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

745—11/425 1929. szám.

A m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszter Kammel Ferenc nyirbátori gazdasági népiskolai igazgatót, gazdasági szaktanítói minőségben leendő további szolgálattételre a kalocsai önálló gazdasági népiskolához osztotta be.

Budapest, 1929. évi november hó 2-án.

A miniszter helyett:
dr. Petri Pál sk.
államtitkár.

**A m. kir. Földmivelésügyi Miniszter ur meg-
bízásából újabb a következő tankönyv-
jellegű gazdasági szakkönyveket adtuk ki:**

Kadocsa:	Gazdasági állattan	P 8—
Gróf-Révy:	Gazdasági növénytan	P 7'50
Gróf-Révy:	Növényhórtan	P 7'50
Treitz:	Gazdasági állattan	P 12—
Ejury:	Természettani és gazd. vegynai alapismeretek	P 8—
Fodor:	Magyarország mezőgazd. földrajza	P 6—
Rothmeyer:	Traktorok jelentősége a mezőgazdaságban	P 7—
Koncz:	Községi igazgatás	P 3—
Pernecky:	Gazdasági jog	P 8—
Wellmann:	Borju felnevelése	P 4—
Valló:	Méhtenyésztés vezérfonala	P 8—
Fent:	Selyemhernyó tenyésztés gyak. kézikönyve	P 5—
Gárdonyi-Kovács:	Gazdasszony dolga.	P 8—

**„PÁTRIA“ irod. vállalat
és nyomda r. t.**

Budapest, IX. kerület, Üllői ut 25. szám.

GYAKORLATI LEÁNYNEVELÉS

ROVATVEZETŐ: NETZNÉ HORVÁTH ERZSÉBET

A rádió a leánynevelés szolgálatában.

A gazdasági irányú nőnevelés kérdése mind szélesebb körű érdeklődést vált ki társadalmunkban, jelül annak, hogy útban van a probléma egyetemes nemzeti jelentőségének felismerése. Legutóbb dr. Siegescu Miklós miniszteri s. titkár a rádió útján tartott igen érdekes és tartalmas előadást, melynek során egyebek közt a következő, megszívvelésre érdemes megállapításokat hallottuk:

»Azt szokták mondani, hogy a dolgozó nő az új, modern kor szülöttje; elsősorban a háborúé, amikor a hadbavonult férfiak helyét igen sok poszton az asszonyoknak kellett elfoglalniuk. Még a költő szerint is »férfi az élet gondja«. De ebben a beállításban sok igazságtalanság és felületesség van. A dolgozó nő valójában nem újság az emberiség életében, legfeljebb a női munka természete ment át változásokon a modern technikai fejlődés hatása alatt.

A gondtalan megélhetést biztosító, nagy győny urain kívül minden asszonynak dolgoznia kell; a kérdés legfeljebb az, hogy mit és mennyit. Csak felületes szemlélő, a saját maga iránt elfogult férfi állíthatja azt, hogy a háztartás ellátása nem komoly, nem értékes munka. Igenis a háztartási munkának megvan a tényleges gazdasági értéke. Nagyon sok úgynevezett kenyérkereső asszony önmagát és családját áltatja a jövedelmi többlettel, mert hiszen ráfizeti a háztartására azt, amit munkájával megkeres. Ha az emberek hozzászoknának ahhoz, hogy az asszonyi munkát a maga értéke szerint becsülnék fel, el kellene ismerniük, hogy az asszony háztartási tevékenysége éppen olyan, vagy hasonló értékű hozzájárulás a család fenntartásához, mint a férfi keresménye.

Van azonban egy másik szempont, amit figyelembe kell vennünk s ez az asszony egyéni hajlama. Mi férfiak megszoktuk, hogy ha pályát választunk, a saját kedvünk és hajlamunk szerint válasszunk. A legegyszerűbb férfitől a legtanultabbig mindegyik fontolóra veszi, hogy milyen mesterségben, vagy hivatásban tudna a maga és a köz javára a legtöbb eredményt elérni s eszerint dönt az életpálya megválasztásában. Az asszonyok nagy többségét senki sem kérdezi meg, hogy van-e kedvük a háztartás vezetésére, hanem egyszerűen kimondják, hogy ez minden asszonynak természetes élethivatása.

Pedig bizonyára vannak asszonyok nagy számmal, akiknek háztartási munkára sem kedvük, sem hajlamuk, sem tehetségük nincs, de más tevékenységi körben értékes munkát tudnának végezni. Ezekből lesznek a rossz háziasszonyok. Viszont más asszonyok, akiket az otthon és a család gondja kielégít, sokszor elkedvetlenednek azért, mert munkájuk kellő megbecsülés-

ben nem részesül. Ezekből lesznek a meghasonlott háziasszonyok. Az igazi háziasszonyi erényeket, a családjának élő feleséget és anyát csak akkor tudjuk az őket megillető piederesztálra állítani, ha a modern munkaszervezés elvei szerint a háztartás vezetését is élethivatásnak ismerjük el, amelyhez éppen úgy hajlam és hozzáértés kell, mint minden más életpályához. Hogy ezt elérhessük, elsősorban a férjeknek kell hagyományos lekicsinylő álláspontjukat feladniuk és elismerniük az asszonyi munka gazdasági értékét.

Az asszonyi munkának evvel a gazdasági értékével mindenki tisztába jöhet, ha összehasonlítja egy jól és egy rosszul vezetett háztartás belső életét. A jól vezetett háztartás minden kis részletén, a lakás minden sarkában, a bútorok elhelyezésében, a szoba levegőjében, a gyermekek megjelenésében fel lehet ismerni egy harmónikus asszonyi egyéniség varázsát. A férfi nyugodtan végezheti fárasztó napi munkáját, mert tisztában van vele, hogy otthon jó kézben vannak a gyep-lők. A jó háziasszony a vagyont egyetlen konzer-válója, mert ha ő nem tartja együtt a férfi szerzeményét, a Dárius kincséből sem tud a házaspár félrerakni. A férfi tudja, hogy amit ő gyűjtött, azt a gondos asszony nem elherdálni fogja, hanem megőrzi részére. Az ilyen férfinak az egész lelkiállapota nyugodt s munkateljesítménye és harci kedve a létért való küzdelemben megszá-szorozódik. Különösen nagy szerep jut az asszonyi munkának a gyermeknevelésben, mert hiszen a férfi, napi munkájától lekötve, alig ér rá gyer-mekeivel foglalkozni. Vigán dolgozik és jó érzés-sel szerez anyagi javakat az olyan férfi, aki tudja, hogy gyermekeinek nevelése jó úton halad az asszony irányítása alatt s a nevelés eredménye az lesz, hogy a fiatalok megőrzik és továbbszapo-rtítják, nem pedig elpazarolják a rájuk váró java-kat. Különösen a rend és a csin azok a területek, ahol minden az asszony egyéniségén múlik. Mind-egyik házaseletnek az asszony adja meg az alap-tónusát s az ő lelki finomsága avathatja csak az otthon kellemes tartózkodási helyé a férfi szá-mára. Az ilyen asszonyi kéz szerény eszközökkel is csodákat tud művelni s ahol mi férfiak csak éppen vegetálni tudnánk, ott az asszony az ő cso-dálatos érzékével szép és stílusos életet tud elő-varázsolni. Érzelmileg és anyagilag egyaránt a háziasszonyi munkán múlik a családi élet szín-vonala és boldogsága. Hiszen ahol az asszony pa-zarló, rendetlen, érzéketlen a csin és stílus iránt, az egész családi élet felborul és egyensúlyát ves-zíti. A férfi nem szereti otthonát, elveszti mun-kakedvét, idegesen és lélek nélkül végzi napi munkáját s nem talál energiaforrást arra a hero-i-kus küzdelemre, amivel ma a lét anyagi bázisá-nak előteremtése jár. Ahol az asszony pazarol,

ott a férfi sem takarékos s nem is igyekszik gyűjteni és a jövőről gondoskodni, mikor tudja, hogy az asszony ujjai között amúgy is szétfolyik a pénz. A férfi egész életéből hiányzik az a megnyugvás és egyensúly, mely a létért való küzdelemhez szükséges s természetesen az egész áldatlan helyzetnek elsősorban a gyermekek adják meg az árát. Ilyen otthonokban terem meg a modern kornak az az ideges, elsatnyult, csenevész gyerektípusa, mely a mai iskola egyik legnehezebb problémája. Figyelembe véve az asszonyi munkának ezt az óriási szerepét a család életében, ki merné állítani, hogy a háztartás ellátása másodrendű feladat és hogy az asszony tevékenysége nemcsak érzelmileg, de gazdaságilag is nem ér fel a férfiével?

Különösen nagy szerep jut az asszony munkájának a falu életében, ahol az asszony a férfinak nemcsak otthonát tartja rendben, de a gazdaságban is munkatársa lehet. Ezerféle lehetőség kínálkozik az asszonynak a legkisebb és a legnagyobb gazdaságban is arra, hogy a férfi munkájában részt vegyen, sőt magának önálló tevékenységi kört is szervezzon. A zöldségeskert, a gyümölcsös, a baromfiudvar igen sok helyen az asszony birodalma és az anyagi eredmény sokszor versenyképes, de mindenesetre szerepet játszik a férfi munkájának gyümölcszeivel való összehasonlításban. Nincs szomorúbb látvány, mint az olyan gazdaság, ahol az asszony nem érzi magát a férj munkatársának és távolmarad a gazdaság életétől. Nem lehet eltagadni, hogy a férfi a gyenge asszonyi kezekre van ma utalva, ha életének akár érzelmi, akár gazdasági vonatkozásait harmónikus akarja elrendezni. Nem lehet eltagadni, hogy amilyen baj és csapás a rossz háziasszony a család életére és a gazdaság menetére, éppen olyan gazdasági értéket és érzelmi egyensúlyt jelent a jó háziasszony munkája.

Amikor így a jó és rossz, a hivatott és meghasonlott háziasszony fogalmát szembeállítjuk egymással, a hivatottságon kívül elsősorban a szakértelem szempontja jelentkezik. Jól tudjuk, hogy a mai kor minden pontra képzett speciálistákat kíván s nem nyugodhatunk meg abban, hogy éppen a sokoldalú és bonyolult háztartási munka legyen ez alól kivétel. Ma már nem állhat meg az az elavult felfogás, hogy a háztartás vezetése olyan egyszerű és természetes feladat, amely minden nővel veleszületik, vagy benne ösztönszerűleg kifejlődik. Nagyon kedves és mulatságos látvány lehet a tapasztalatlan, fiatal asszonyka, aki a főzés és egyéb háztartási tennivalók körül egyik botlást a másik után követi el és saját kárán igyekszik magát háziasszonnyá kiképezni. De ennek a látványnak a bája és humora legalább is férjúrám szemében hamarosan elkopik és igen sok esetben a családi boldogság felbomlásának válik kiinduló pontjává. A modern társadalom nem vállalhatja a felelősséget azért, hogy a nemzeti élet egyik legfontosabb tényezője, a családi életet irányító asszony, kontár munkára legyen kárhóztatva. Így válik a nők gazdasági irányú neveléséről való gondoskodás nagyfontosságú közfeladattá.

A nők gazdasági nevelése önmagában nem

uj gondolat, mert hiszen mindenkor szokásban volt, hogy a középosztály leányai főzni és varrni tanuljanak. De van a nők gazdasági életének programjában két teljesen új tényező.

Az egyik ilyen tényező a női gazdasági nevelés kiterjesztése a növendékek tekintetében. Régebben az volt a fölfogás, hogy a falusi asszonyok és leányok a háztartási munkát minden külön tanítás nélkül amúgy is elsajátítják, mert hiszen a gazdaság közepén, reggeltől estig szorgoskodó anyjuk oldalán nőnek fel. De mióta a falusi élet komoly tudományos kutatások tárgya lett, megállapítást nyert, hogy bizony a falusi háztartások legtöbbször sok kívánnivalót hagy hátra. A táplálék, ahol bőséges is, egészségtelen összetételű. A szobák szellőzetlenek, a testi tisztaság nem kielégítő, a gyermekek gondozása nem felel meg az egészség követelményeinek. Mindez a háztartás vezetésétől függ, mindez az asszony gondja s az igazi női gazdasági nevelés az volna, amely a falunak eme bajain segítene. Éppen a gazdaleányokat kellene megtanítani arra, hogy különb háziasszonyok legyenek, mint anyáik és nagyanyáik voltak; nem éppen abban, hogy jobb kenyeret és jobb rétest süssenek, de abban, hogy jobban tudják a család egész életét beosztani és megszervezni. A nők gazdasági nevelését tehát a falura is ki kell terjeszteni.

A másik új tényező a női gazdasági nevelés kiterjesztése tartalom tekintetében. A modern háztartási oktatás sokkal messzebbre néz, mint a hagyományos főzni, varrni tanítás. A főzés terén pl. nem elégszik meg az ízetes és kiadós ételek elkészítésének megtanításával, hanem az egyes ételek és táplálékfélék belső tápértékének a felismerésével is foglalkozik. A modern tudomány rámutat az egyes táplálékok kalória-értékére és az emberi szervezet kalóriaszükségletére. Ugyancsak felderítette a tudomány a különböző vitamínok szerepét az emberi test különböző szerveiben és funkcióiban. Nem tudok a mai világban jó háziasszonyt elképzelni, aki az étrend összeállításánál ezekre a tudományos szempontokra figyelemmel ne volna. A varrás terén a hagyományos kézimunka csak mint szép és nemes szórakozás, vagy mint a lakás szépítésének az eszköze szerepel és előtérbe lép a divatos, izléses és olcsó ruha, fehérnemű és kalap készítése. Szerves része a modern gazdasági nőnevelésnek a kisebb gazdasági ágak alapos ismerete, mint pl. baromfi-tenyésztés, kertészet, konzervkészítés stb., hogy a hozzáértő asszony ne csak a háztartás szükségleteit tudja ellátni, de a jövedelmet is szaporítsa. Ugyancsak ki kell terjeszteni a nőnevelést a csecsemőgondozás terére is. Ijesztő Magyarországon a csecsemőhalandóság aránya s ennek leküzdése csak a leendő anyák tervszerű, rendszeres nevelése által képzelhető el. A gyermek táplálása, öltöztetése, egészségügyi gondozása alapos szakértelmet kívánnak s nem lehet jó háziasszony, aki ezzel tisztában nincsen. De mindezekben a részletkérdéseken felül a modern gazdasági nőnevelésnek főleg egyre kell megtanítania a növendékeket: az üzleti szellemre. Bármennyire tökéletes legyen is egy háziasszony a háztartás gyakorlati ügyességeiben: főzésben, varrásban, miegyébben,

csödöt mond a tudománya, ha nem tud a pénzzel gazdálkodni. Arra kell nevelni a leányokat, hogy a háztartást mint üzleti egységet, mint üzemet tanulják megismerni, amely üzemnek megismerése és megszervezése valamikor őreájuk fog hármolni. A háztartás üzemtana legalább olyan fontos és majdnem olyan bonyolult tudomány, mint a gazdasági üzemtan s ma már éppen annyira tengelyévé vált a jó háziasszonykodásnak, mint a gazdasági üzemtan a jó gazdálkodásnak. A nők gazdasági nevelésének ez a tartalmi kiegészítése tehát odavezet, hogy a háztartás vezetése lényegében szervező munkává, vagyis szellemi munkává válik, amely egy magasabb igényű női lelket is kielégíthet.

Sokan azt kérdezhették, hogy vajjon az elmondottak nem utópisztikus álomba tartoznak-e? Vajjon nem túlzás-e a magyar falu leányait vitaminra és kalóriára tanítani, vajjon nem túlzás-e fiatal leányok részére háztartási üzemtant és üzleti szellemet követelni?

Ha ezt a kérdést úgy vetjük fel, hogy mindezek a gazdasági tudnivalók a fiatal leány lelki életét kielégítik-e, a válasz természetesen nemle-

ges lesz. A leendő anya és háziasszony lelki világának szüksége van a harmónikus fejlődésre és a szép kultuszára, szüksége van irodalomra, zenére, nyelvtanulásra és egyéb általános tudnivalókra. A nők gazdasági nevelése csak úgy tehet eleget rendeltetésének, ha kiegészül a női lelket harmónikusan gazdagító általános műveltséggel.

Mindenesetre érdemes elgondolkozni azon, hogy ezekből az igazán emelkedett leánynevelési elvekből mit és milyen eszközökkel tudunk megvalósítani a serdülő leányaink nevelésére szolgáló különféle iskolákban. A mi eszményünk ugyanis, melynek elérésére törekszünk: *minden leányt jó háziasszonnyá nevelni és képezni.* Ezen átfogó program egy részének és elengedhetetlen tartozékának tekintjük pl. a jobbmódú leányoknak külön, háziasszonyi, felső leányiskolákban való neveltetését, de épp olyan, sőt a figyelembe veendő nagy néptömegek szempontjából, még nagyobb fontosságot tulajdonítunk a népies háztartási iskolák működésének, aminők a gazdasági népiskola szervezetének kereteiben állanak rendelkezésünkre.

GAZDÁLKODÁS

Gazdaköri előadásvázlat a trágyák jelentőségéről.

Irta: Helyes Pál.

Igentisztelt gazdatársak!

Ha jelenlegi súlyos gazdasági helyzetünk okait keressük, sok jelentékeny körülményről kell megemlékeznünk.

Mindenekelőtt meg kell állapítanunk, hogy az elmúlt gazdasági évben az egész világon az átlagosnál jobb termés volt, mindenütt feleslegek vannak. Mivel a kereslet meggyengült, a gazda vagy nem tudja terményeit értékesíteni, vagy termelési áron alul kell attól megválnia. A közelmúltban az egész világ a többtermelésre fektet rá és egy jobb esztendő megingatta a többtermelés elvét.

Nem szabad azonban kétségbeesnünk és azt hinnünk, hogy ez most már mindig így lesz. Magyarország agrárállam volt és az is lesz a jövőben is. Gazdaságainkat jövedelmezővé a jövőben is csak többtermeléssel tehetjük. A többtermelés mellett jelszó legyen a jobbtermelés. A termelésben a gyenge minőség lemarad, a jó áruk azonban megtalálják piacukat.

A jobb minőségre való termelésnél segítségünkre vannak a növénynemesítőtelepek, ugyszintén az osztályozó gépek, amiknek egy községben sem szabad hiányozniuk.

A terményárak hanyatlására befolyással van a lecsökkent fogyasztás. A munkásosztály, mely a mezőgazdaság főfogyasztója, rosszul él, mert nincs keresete. A fogyasztás csökkenése különösen a húsfélékben észlelhető.

Amerika zsebrevágta a háboru után a pénzt és nem hajlandó az eladósodott Európának hi-

telt nyújtani. Amit ad, drágán adja. Hogyha hitel nincs, nincs vállalkozás és így a szegény ember nem kereshet, tehát nincs pénze, nem is fogyasztat.

A háboru sok pénzbe került, aminek a következménye a nagy adó. Községünkben egy félhelyes gazdának a vagyona 120.000 pengőre becsülhető, ami után évenként 720-730 pengő adót fizet. Vagyis minden 100 pengő vagyron 60 fillér adóval van megterhelve. Az adó tulajdonképpen nem volna sok, csak azért válik nehezen elviselhetővé, mert nincs hozzá a gazdának megfelelő kereseti lehetősége.

Országunkat az elvesztett háboru után megcsönkítették. Megfosztották fájától, bányáitól. Mindazon cikkeket, melyekben a háboru előtt bővölködtünk, most drágán, vámmal terheltten kell behoznunk.

Most, amikor saját nyomorúságunkon keseregünk, megállapíthatjuk, hogy az ország gazdálkodása még a miénkénél is rosszabb. Mi legalább a 8-12 százalékos kamatláb mellett 4-6 százalékos hasznot fel tudunk mutatni gazdálkodásunkban, de az állam gazdálkodása nagy ráfizetést mutat. Az állami gazdálkodás 366 millió pengő értékkel többet hozott be az elmúlt évben, mint amit kivitt. Ez a deficit csak abban az esetben volna kedvező ránk nézve, hogyha ezt az összeget vagyron megtalálhatnók az országban. Sajnos, ennek az összegnek legnagyobb részét feléltük.

Kétségbeejtőnek látnánk a helyzetet akkor, hogyha nem remélnénk a dolgok változásában. Államháztartásunk rossz helyzetének megjavítása mindnyájunknak közös érdeke. Hogy a munkásság keresete javuljon, hogy az adózás elviselhető legyen és hogy deficitünket csökkentjük, annak megjavításához a békerevizio vezet. Ez a

politika dolga. A többtermelés és a jobbtermelés fokozása ellenben a gazdák kötelessége. Végezze tehát mindenki a maga dolgát legjobb erői és képességei szerint.

A többtermelés és a jobbtermelés egyik legfontosabb eszköze az istálló trágya és a műtrágya. Az istálló és a műtrágyák hasznát gazdátársaim előtt hangoztatni felesleges, mert annak jelentőségéről itt mindnyájan meg vagyunk győződve. Előadásom anyagát inkább abban kívánom kimeríteni, hogy mit kell nekünk tennünk, hogy termésátlagainkat úgy mennyiségben, mint minőségben emeljük.

Községünkben a legáltalánosabban használt műtrágya a szuperfoszfát. Hansági földjeinken indokolt a méznitrogén és a szén-savas mészhatalata. A szuperfoszfát van hivatva talajunkban a fokozott szemtermeléssel elvett foszfort pótolni. A szuperfoszfátot nyers foszfátból állítják elő a magyaróvári műtrágyagyárban. A nyers foszfátot Amerikából és Afrikából szerzik be, tehát a nyersanyag külkereskedelmi mérlegünket nyomja. Hogyha mázsánként a nyersfoszfát értékét 25 kg. buzával értékeljük, akkor 100 kg-os termés-többletnél már jelentékeny jövedelemre tesz szert az ország, különösen akkor, hogyha azt a 100 kg. buzát ki tudja vinni.

A nyersfoszfátnak az a tulajdonsága, hogy a víz a benne levő foszfort nem oldja, tehát a növény fel nem veheti. A nyersfoszfátban a foszfort a kénsav oldja fel és csak így veheti fel a növény. De a kénsav nemcsak a foszfort oldja, hanem feloldja a talajban levő ásványi anyagokat is. Tehát a szuperfoszfát hatása kétféleképpen nyilvánul meg. Foszfort ad a kalászosok magvaihoz és fokozott mértékben feltárja a tápanyagokat a növények számára. Azért fejlődnek összes gazdasági növényeink a szuperfoszfáttól erősebben. A talaj tápanyagainak fokozott feltárását, feloldását csak akkor tarthatjuk helyesnek, ha az így előálló tápanyagvesztésüket istálló trágyával viszapótolni tudjuk. Tehát a műtrágya fokozott használatával az istálló trágyát is gyarapítani kell. Itt azonban ellenkezésbe jövünk magunkkal, amikor azt valljuk, hogy állattenyésztésünket egyelőre állatállományunk csökkentésével tehetjük jövedelmezővé. Mint már előzőleg említettem, a húsfogyasztás az elszegényedéssel együtt csökken. Minél szegényebb lesz a nép, annál kevesebb húst fogyaszt. Minél kevesebb lesz a szarvasmarha, annál drágább lesz a hús és annál jövedelmezőbbnek ígérkezne a szarvasmarhatenyésztés, ha ugyan a kereslet újabb lanyhulása nem hatványozná az árhanatlást.

Hacsak valami váratlan események nem állanak be a világ közgazdaságában, véleményem szerint az állatlétszám — különösen a szarvasmarhában — csökkenni fog és vele együtt csökkenni fog az istálló trágya mennyisége is. Két módot találok alkalmasnak arra, hogy az istálló trágya mennyiségét megtartsuk, illetve fokozzuk. Elsősorban is jobban kell takarékoskodnunk az istálló trágyával. Hogy ezt az állítást igazoljam, igentisztelt hallgatóim, számítsuk ki az istálló trágya értékét.

Egy szarvasmarha évi takarmányszükséglete

40 mázsa elsőrendű széna, amiből 20 mázsát felhasznál érőnek és testmelegének pótlására. 20 mázsából trágya lesz. Egy istállózott számos állat évi alomszükséglete 15 mázsa szalma. Tehát a száraz ürülék és az alom 20 és 15 mázsa, vagyis 35 mázsa szárazon, ami nedvesen 35-ször 4, tehát 140 mázsa istálló trágya. Csakhogy ez a trágya nem marad meg mind, hanem az erjedéssel, bomlással még a legjobb kezelés mellett is 15 százaléka, vagyis mintegy 20 mázsa elpárolog. Rossz kezeléssel azonban 35 százaléka, sőt több is veszendőbe megy.

Hogy értékben mennyit veszít a rossz trágyakezeléssel a gazda, azt az alábbiakban látjuk. A 20 mázsa száraz ürüléket becsüljük ugyanolyan értékűnek, mint a szalmát s akkor 20-szor 1.6 P, tehát 32 P az értéke. 15 mázsa szalma 1.6 pengőjével 24 P-t ér. A befektetett 32 és 24 P, összesen 56 P félévi 8 százalékos kamata 2.24 P. A trágya után mázsánként trágyatelepi költség 6 fillér, összesen 7.20 P. Most már belekerül a 120 mázsa trágya 32 24 2.24 7.20, tehát 65.44 pengőbe. Ebből 1 mázsa (65.44:120) 0.545 pengőbe, vagyis egy 10 mázsás szekér trágyának az értéke 5 P 40 fillér. Hogyha 20 százalékkal több párolog el belőle a rendes veszteségnél, akkor minden szekérenél a veszteség 1.09 pengőt tesz ki, amit a jövőben meg kell takarítanunk a jó kezeléssel.

Nem akarok most bővebben kitérni az istálló trágya helyes és helytelen kezelésére, csupán arra kívánok rámutatni, hogy haszonállatainkat csak abban az esetben kevesebbíthetjük, ha nagyobb gondot fordítunk a trágyakezelésre. Nevezetesen nem adunk a trágyának nagy felületet, nem hagyjuk erjedés után lazán és nem hagyjuk elterítés után alászántatlanul sokáig heverni.

A trágyával való takarékoskodás második módja az istállózás bevezetése egyes haszonállatoknál. Amíg az állattenyésztés egyes ágai a múltban jelentékeny jövedelmet biztosítottak, addig a legelőkön és az utakon elhullatott trágya veszteségét nem éreztük. A jövőben ezt a drága anyagot is össze kell gyűjtenünk, amit csak istállózással lehet végrehajtani.

Ezzel az állítással nem akarom a növénydek tenyésztésének legeltetését érinteni, mert azok legeltetése a jövőben is szükséges lesz.

Gazdasági szaklapjaink mostanában sokat írnak az istálló trágya mechanikáról, tehát állat nélküli előállításáról, amit tulajdonképpen mesterséges istállótrágyának nevezhetnénk. Az újabb fajta istálló trágya előállítása abban áll, hogy a szalmát egy telepen Atcó nevű anyaggal beszórják és hárommannyi vízzel meglocsolják. A felmelegedett trágyát azután állatokkal letiportatják. Egy pár hónap alatt a szalma az istálló trágyával egyenlő értékű trágyává érik.

Az Atcó nagyon drága, azért a magyarországi kísérletek méznitrogénnel folynak, ami jóval olcsóbbnak mondható. Mindenesetre ezek a kísérletek, hogyha sikerülni fognak, nagyban befolyásolnák a többtermelést. (Legközelebb alkalmunk lesz egy ilyen kísérlet lefolyását és eredményét ismertetni. Szerk.)

Az elmondottak alapján tehát megállapíthatjuk, hogy jövedelmezővé gazdaságainkat a jövő-

ben is csak fokozott trágyázással tehetjük. Sok és jó istállóí trágyát kell előállítanunk, hogy a megfelelő m. útrágyák segítségével hívása mellett, terméseinket emelhessük, mert csak az fog felülmenni a versenyben, aki sokat és jót termel.

A békéscsabai öntözhető szikes rét terméseredményei.

Tudjuk, hogy a békéscsabai öntözhető szikes réten előállított nagy termések elérésében és fenntartásában vezérszerepe volt és van a trágyázásnak. Természetes is, hogy az öntözéssel felfokozott termőképesség csak akkor maradhat meg állandóan, ha a talaj termőereje dús trágyázással tartatik fenn. Amely öntözött réten ez nem történik meg, ott az első 1-2 évben fokozódik ugyan a termés, de csakhamar lecsökken ismét oda, ahol az öntözés előtt volt. A békéscsabai öntözött réteken a termőképességet nem csak fenntartani tudják, hanem dús és állandó trágyázás segítségével folytonosan fokozzák, megfigyelve azt is, hogy melyik trágyázási módszernek milyen a hatása. Az 1924-ben alkalmazott trágyázási módoknak a hatása 4-5 évre is kiterjedt, a következő eredményekkel: az 1. kat. holdon alkalmazott 100 mázsa sertéstrágya 5 év alatt 32 mázsa széna terméstöbbletet adott; az ugyanakkor alkalmazott 230 kg. Thomas-salak az egyik esetben 6.3, a másik esetben 4.2 mázsa terméstöbbletet, egy esetben pedig 2.4 mázsával kevesebb termést adott. Az 1925-ben alkalmazott 150 kg. szuperfoszfát az egyik esetben 27.9, a másik esetben 24.6 mázsa terméstöbbletet adott, s hatása négy évre terjedt; az 1926-ban alkalmazott 100 kg. szuperfoszfát, 80 kg. 40 százalékos kálitrágya és 40 kg. csilislétrom hatása 3 évre terjedt és 24.9 mázsa terméstöbbletet adott. Az 1927-ben alkalmazott 100 kg. mézsnitrogén 9.7 mázsa, a parallel kísérleti parcellán pedig 18.1 mázsa terméstöbbletet adott. Ezekből az eredményekből azt lehet megállapítani, hogy legnagyobb terméstöbbletet a sertéstrágya, azután a szuperfoszfát adott, legkevesebbet pedig a Thomas-salak. Ezen kísérletek is azt bizonyítják, hogy a rétek ápolásával és trágyázásával azok termését igen jelentősen fokozni lehet, amely ápolás nem öntözött réteken azok őszi fogasolása és megkasogásából, főleg pedig trágyával való ellátásából áll, amely célra különösen alkalmasnak látszik a sertéstrágya, továbbá a szuperfoszfát, majd azután a mézsnitrogén, amelyekkel egyidejűleg 40 százalékos kálisót csak abban az esetben szükséges adni, ha kisebb területen végzett összehasonlító kísérletekkel a kálisó termésfokozó hatása megállapított.

A lucernások őszi ápolása.

Nagyon gyakran panaszkodnak gazdáink, hogy lucernáikkal nincsenek megelégedve, mert rövid élettartamúak s nem szolgáltatnak elég vastag rendeket. Meglehet, hogy e körülménynek oka a talaj mézshiánya, mert a lucerna nagyon mézdús talajt kíván, mégis legáltalánosabb oka az, hogy gazdáink sehogyan sem ápolják lucernáikat s ez az oka annak, hogy idő előtt meg-

ritkul, elgyomosodik, elmohásodik, sarjadzó képességéből igen sokat veszít. Pedig az ápolási munkák nem sokból állanak, úgy hogy azokat minden megerőltetés nélkül lehetne végezni. Nem kell egyebet tennünk, mint késő ősszel, avagy száraz időben a tél folyamán, illetve nagyon kora tavasszal, nehéz vasboronával keresztül-kasul alaposan megfogasoljuk, miáltal talaját légjárhatóbbá, vízfogóbbá, porhanyóbbá tesszük s a közte fellépett gyomokat és mohát irtjuk. Idősebb lucernásoknál erre a célra nehéz fogas helyett a késboronát, vagy skarifikátort használjuk. A fogasolásnak mindig olyan méretűnek kell lennie, hogy a lucernás frissen szántott földhöz hasonlítson. Ezen eljárás hatását fokozhatjuk azáltal, hogy egyik évben szénsavas mésszel hintjük fogasolás előtt a táblát, 5-6 mázsát számítva abból kat. holdanként, a másik évben pedig 150 kg. szuperfoszfáttal. Ha ezt a lucerna élettartama alatt csupán egyszer cselekedjük is meg, nemcsak évekkel hosszabbítjuk meg élettartamát, de termőképességét is a duplájára fokozzuk, mert az esővíz által feloldott és lassan süllyedő szuperfoszfát és mézsdús fogja táplálni a növény gyökérzetét és erőteljes fejlődésre készíti a lucernát.

Az új ültetésű gyümölcsfák metszése.

A kertészkedők nagy része sokszor teljesen tanácsatlannal áll, hogy mit csináljon az ujonnan ültetett gyümölcsfák koronavesszőivel. Sokan rábízák a vesszők metszését a piaci árusra, aki aztán a fát valóságos élősövény módjára megnyirja. Irányelvnek azt tekintjük, hogy az almástermésű gyümölcsfákat ültetés után egy teljes évig metszetlenül kell hagyni, a csonthéjas fákat azonban erősebben kell visszametszeni. A metszés mindig tavasszal történik, ősszel friss sebet nem szabad ejteni, mert fagyási hibák léphetnek fel. Ha az almástermésű gyümölcsfákat az ültetés utáni tavaszon megmetszük, úgy nagyon gyakran termőrügyben végződő apró, rövid nyársakat fejlesztenek hajtások helyett és a korona további szabályos fejlődése megakad. Az ültetés után meg nem metszett almástermésű fák az első évben a gyökérsebek beheggesztésére és új, friss gyökerek fejlesztésére fordíthatják képzőanyagkészletüket és az ültetés után annál erősebb hajtásokat hoznak. A fiatal éves koronavesszőket körülbelül felére kell metszeni, mégpedig a legfelső vezérvesszőt, amely a törzs egyenes folytatását biztosítja, befelé álló körülbelül 6-8 rügyre, az oldalvesszőket pedig kifelé álló körülbelül 4-6 rügyre. A rügy felett csonkot nem szabad hagyni, mert az csak beszárad. A helyes metszésnél a metszési lap alsó része a rügy közepével van egymagasságban, a metszési lap felső része pedig közvetlenül a rügy felett alig fél milliméternyire. A metszést igen éles ollóval, esetleg késsel kell végezni, mert így a seb hamarosan beforrad.

A Mezőgazdasági Népoktatás a legerősebb összekötő kapocs a gazdasági népiskolák szakoktatói között.

IRODALOM

Kisgazda számtartások.

A magyar mezőgazdasági válság nem mélyülhetett volna el ennyire, ha a gazdaközönség rendszeres számtartást vezetve évről-évre tisztán látható volna a gazdasági helyzetét s idején védekezhetett volna a válságot felidéző állapotok bekövetkezése ellen. Sajnos, minden más termelést folytató osztálytól eltérően, a gazdaközönség a számkönyvek vezetését csak elenyésző csekély számban eszközölte. Így a változott gazdasági viszonyok között nem volt megbízható, reális számokon alapuló tájékozottsága a termeléséről, annak eredményeiről, jövedelméről vagy veszteségéről. Számtalan szilárdnak látszó egzisztencia omlott össze a legutóbbi években amiatt, hogy önmaguk előtt is titkolt, sokszor tényleg észre sem vett veszteségek sorakoztak évről-évre termelésük mérlegében. Mire az ebből eredő veszély tudatára ébredtek, már rendszerint késő volt, menthetetlenek voltak.

Az okszerű gazdálkodás és eredményes vagyonellenőrzés elengedhetetlen feltétele a gazdasági számtartás vezetése. A szakképzett vezetés alatt álló uradalmak és középbirtokosok minden különösebb nehézség nélkül bevezethetik üzemiükben a számadás vezetését. Nehezebb a helyzetük e téren a kisgazdáknak, akik magukra hagyatva alig lennének képesek a számtartás bevezetésére és helyes vezetésére. Ezen a nehézségen kíván segíteni a kisgazda számtartási rendszerét ismertető füzet, amely a számtartást vezetni kívánó kisgazdák hasznos útmutatója és minden kisgazda számára nélkülözhetetlen, mert egyszerű, világos, vezetése kevés munkát ad.

Aki a kis füzetet elolvassa, az nem fog többé idegenkedni a gazdasági számtartástól, mert belátja annak életbevágó szükségességét és megtudja, hogy aránylag alig ad valami munkát a számtartás vezetése.

A kisgazda számtartási rendszerét ismertető füzetet dr. Váczy Mihály m. kir. gazd. s. felügyelő és Varga László mezőgazdasági kamarai s. titkár írták. Beszerezhető a Tiszántúli Mg. Kamara hivatalánál (Debrecen, Hunyadi-u. 5. l. em.) példányonként 80 fillérért.

Megjelent az 1930-as »Gyermeknaptár«

az Országos Állatvédő Egyesület kiadásában. Anynyi szív és lélek van ebben a jól ismert kis füzetkében s olyan komoly irodalmi értékű minden sora, hogy alig adhatnánk hálásabb és léleknevelőbb olvasmányt gyermekeink kezébe. A szülő és pedagógus a maga nevelő munkájának kedves és nagyon hatékony segédeszközét láthatja ebben a szerénysége mellett is művészi kiállítású gyermek-olvasmányban. Minél szélesebb körű terjesztésével a legjobb szolgálatot tesszük a nevelés ügyének és igaz, nemes örömet szerzünk minden gyermeknek, akihez eljuttatjuk. Az ára 24 fillér és az Országos Állatvédő Egyesületnél kapható Budapest, IX., Ernő-u. 11-13.

SZERKESZTŐI ÜZENETEK

Lapszámok pótlása. Lapunk augusztus hónapban nem jelent meg, tehát ez évi 11 számunkkal az 1929. évi XIV. évfolyamunk teljes. Sajnos, sok félreértésre ad alkalmat az, hogy szeptemberi számunk 9. számnak van sorszámozva, holott az augusztusi szám kimaradása miatt az csak a 8. volt. Áprilisi számunk teljesen kifogyott, ebből pótlással mély sajnálatunkra nem szolgálhatunk. Ellenben köszönettel vesszük, ha szíves volna hozzánk beküldeni, akinek esetleg van belőle nélkülözhető példánya.

Kérelem előfizetőinkhez. Az év végével lapunk előállításának függő költségei esedékessé válnak. Kötelezettségeinknek csak az előfizetési díjakból tudunk megfelelni. Kedves olvasóinktól kérjük annak belátását, hogy az előfizetési hátralékok a legnehezebb helyzetbe hozhatnak bennünket, különösen ilyenkor, az esztendő végén. Ne feledkezzenek meg tehát hátralékaiknak a hó folyamán, vagy legkésőbb január első napjaiban való, szíves rendezéséről.

Konvenciók gazdasági cseléd évi bére.

Jóllehet a cselédbérek túlnyomóan természetbeni illetményekből állanak és vidékenként meg lehetőségen egyöntetű és állandó jellegűek, mégis kívánatos, hogy az értékváltozásokra figyelemmel tisztán lássuk, milyen megterhelést jelent az iskolai gazdaságra egy éves cseléd tartása egyrészt, másrészt az adatok tanulságosan megvilágítják a gazdasági cseléd mai megélhetési viszonyait. Az alábbi adatok nyugatmagyarországi viszonyokra vonatkoznak.

1. Buzajárandóság 6 mmX20,5 P	123. P
2. Rozsajárandóság 8 mmX16 P	128. P
3. Árpajárandóság 4 mmX16 P	64. P
4. Pénzfizetés	100. P
5. Százalék a termelt gabona után	25. P
6. 200 kéve puharózse á 40 f.	80. P
7. 100 kéve keményrözse á 50 f.	50. P
8. 730 liter tej á 30 f.	219. P
9. A lakás értéke	424. P
10. 1200 négyszögöl tengeriföld bére 3 mm. buza á 20,5 (egyenlő: 61.50 P), megmunkálása 1 mm buza, 20,5 P, 5 szekér trágya, kihordása, elterítése á 7. P (egyenlő: 35 P)	117. P
11. Szolgáltatmányok fuvarban a konvenciók gabona és tengeri behordás-2 nap	20. P
12. Orvos, patika	20. P
13. Adó	5. P
Összesen: 1375. P	

A munkanapok megállapítása és értékelése. Az év 365 napjából 52 vasár- és 14 ünnepnapon, tehát 66 napon át munkaszünet van, amikor csak az állatgondozásnál teljesít napi 2 órai munkát, egész évben 132 órát, ami 12 órás munkanapra átszámítva 11 napi teljesítménynek felel meg. A tényleges veszteségként mutatkozó 55 nap figyelembevételével marad évi 310 munkanap, tehát az évi 1375 pengő bérből minden munkanap díjazására 4 pengő 43 fillér esik. (H.)